

RENÉ GUÉNON

Francmasonerie și companionaj

Studii și articole

Cuvânt-înainte:

VASILE ZECHERU

Introducere:

GELU VOICAN VOICULESCU

Traducere din limba franceză:

GABRIEL AVRAM

EDITURA HERALD
București

CUPRINS

Cuvânt-înainte	5
Introducere	18
Notă finală	67
Distincții semantice în terminologia masonică	67

Doctrina masonică 71

Concepții științifice și ideal masonic	73
Gnoza și Francmasoneria	83
Ortodoxie masonică	87
Înaltele grade masonice	92
Marele Arhitect al Universului	96
Regimul scoțian rectificat din 1776 până în 1815	109
Un proiect al lui Joseph de Maistre pentru unirea popoarelor	142
„By-ways of freemasonry” de rev. John T. Lawrence	152

Polemica în jurul Superiorilor Necunoscuți 157

Un inițiat al societăților secrete superioare, Franciscus <i>Eques a capite galeato</i> (1753-1814)	159
--	-----

- Stricta observanță și superiorii necunoscuți 164
Despre superiorii necunoscuți și despre „astral” 182
Despre puterile oculte 199

**Inițierea meșteșugărească:
companionaj și masonerie 215**

- Constructorii din Evul Mediu 217
Colonia sau Strasburg? 223
Companionajul și boemienii 226
Zidari și dulgheri 231
Inițierea feminină și inițierile de meserie 236
Monograma lui Christos și inima în vechile mărci
corporative 242
Mărcile breslelor și sensul lor original 257

Simbolismul masonic 265

- Cuvântul pierdut și cuvintele substituie 267
Heredom 287
Pelerinajele 291

Martinez de Pasqually și Aleșii Cohen 299

- Enigma martinez de Pasqually 301
O nouă carte despre ordinul Aleșilor Cohen 325
Documente inedite despre ordinul Aleșilor Cohen 333
Instrucțiuni asupra creației universale materiale temporale
și asupra numărului șesimii care a zămislit-o și raporturile
sale cu ființa umană 338
Prima instrucțiune 338
A doua instrucțiune, din ziua de luni,
20 ianuarie 1774 343

A treia instrucțiune din ziua de vineri,

14 ianuarie 1774 346

A patra instrucțiune de luni, 17 ianuarie 1774 347

A cincea instrucțiune de vineri, 21 ianuarie 1774 352

„Roza-cruce din Lyon” 359

INTRODUCERE

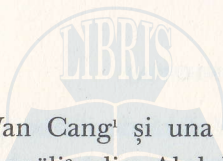
Veți cunoaște adevărul, iar adevărul vă va face liberi!

(Ioan 8,32)

Printre organizațiile inițiatice la care a fost afiliat René Guénon, încă de la vârsta de 22 de ani, francmasoneria era singura occidentală. Mai primise una vedantină șivaită (șankariană¹), de la Keșav Gangadhar Tilak², una daoistă de la Nguen

¹Doctrina nondualității care depășește perspectiva dualismului cartezian și, în general, opoziția dintre monism și dualism. Fără vreun echivalent în gândirea europeană, termenul de „nondualitate” provine din traducerea exactă, din limba sanscrită, a cuvântului *advaita-vada* = doctrina nondualității, concepție fundamentală a lui Șankara, definitorie pentru gândirea vedantină șivaită. René Guénon a preferat cuvântul nondualitate, în loc de nondualism, deoarece terminația -ism prezenta supărătorul inconvenient de a fi sufixul care în limbajul filosofic uzual desemnează curente filosofice. Extinzând negația asupra întregului cuvânt „dualism”, s-ar fi putut crede că ea se aplică doar concepției sistematice a dualismului. Nondualitatea trecând dincolo de Ființă, este singurul tip de doctrină care răspunde universalității Metafizicii, depășind de departe întinderea oricărei filosofii. De altfel, diversele sisteme filosofice se reduc, în general, sub un raport sau altul, la monism sau la dualism. Marile probleme ale filosofiei sunt însă nule în fața Metafizicii, deoarece atunci când e vorba de sensul lor profund, ele pălesc, dispărând tocmai fiindcă n-au vreunul...

²Lokamanya Bâl Keșav Gangādhar Tilak (1856-1920), matematician și publicist indian neoccidentalizat, activist în Partidul Congresului din 1890, militant naționalist pentru independența Indiei și împotriva sistemului

Van Cang¹ și una sufită, de la pictorul suedez Ivan Gustav Aguëli², alias Abdul Hâdi („Slujitorul Călăuzei”), pe care René Guénon îl cunoscuse încă din 1910, când acesta venise la Paris, după o ședere de 7 ani, la Cairo, unde editase, împreună cu Enrico Insabato, revista „Il Convito”. Nu este exclus ca tânărul René Guénon să fi fost introdus deja în ezoterismul islamic – *at-tassauuf* – de către Léon Champrenaud, alias Abdul Haqq („Slujitorul Adevărului”), care mai era, sub numele de Noël Sisera, membru al Consiliului Suprem al Ordinului Martinist al lui Papus, precum și episcopul neognostic Theophan. (S-a glosat mult asupra învățătorilor orientali neștiuți ai lui René Guénon – nimic nu-i obligă pe adevărații săi „inițiatori” să fi fost

educațional britanic, pe care-l considera nociv, fiind antitraditional. A fost mentorul lui Mohandas Gandhi (1869-1948) și prietenul lui Şri Aurobindo Ghose (1872-1950). Autor al cărților – în versiune franceză – *Origine Polaire de la Tradition Védique* și *Orion ou Recherche sur l'antiquité des Védas*, Ed. Archè, Milano/Paris, 1979, 382 p. și, respectiv, 1989, 240 p.

¹ Fiul lui Tong Sang Nguyen te Duc-Luat care-l inițiasse pe Georges Albert-Eugène Puyou de Pouvourville (1861-1940), sub numele de Matgioi = *Ochiul Zorilor* (în Ordinul martinist, numindu-se Mogd, iar ca episcop neognostic, Simon).

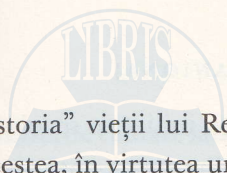
² Sau John-Gustav Aguelii (1869-1917). *Eramuqqadam*-ul (loctiitorul, împuternicitul) pentru Europa, al șaiului Abdar-Rahman („Slujitorul Clementului”) Illaiş al-Kabir al-Alim al-Malki al-Maghribi (?-1929), din Cairo, unde acesta conducea o organizație inițiativă, aparținând ramurii *şadhiliya* a ezoterismului islamic, întemeiată în Africa de Nord, de Hasan aş-Şadhili (1196-1252), care se revendica, la rândul său, din *akbariya*, confrerie sufită a vestitului șaiih andaluz Muhi ad-Din ibn Arabi (1165-1240), supranumit al-Akbar („Marele”). Şaiihul Abdar-Rahman Illaiş (*aş-şaiih* = „bătrân”, echivalent în arabă cu stareț, ca părinte duhovnicesc, având și sensul de maestru, de îndrumător spiritual, în jurul căruia se agregă o confrerie sufită – *tariqah* = „cale”, iar la figurat – în sufism –, cale spirituală, organizație inițiativă) era succesorul tatălui său, cu același nume, restauratorul în ordinul exoteric, al ritului *malikit*, respectiv, una din cele patru școli de drept canonic sunnit.

personaje istorice cunoscute...) Desigur, în afară de influența formativă nemijlocită în domeniul filosofiei a profesorului său Albert Leclère (1867-1920), specialist în presocratici, și a canonicului parohului din Montliveault, Ferdinand Gombault (1854-1947), privind praeternaturalul și fenomenologia lumii intermediare, este de presupus că tânărul René Guénon ar fi avut acces la opera lui Giambattista Vico, Frédéric de Rougemont, R. Creuzer, de Brière, Frédéric de Portal, a abatelui Jallabert, Antoine Fabre d'Olivet, Alexandre Saint-Yves d'Alveydre, F. Ch. Barlet, Colebrooke, Bal Ganghadhar Tillak etc. Bănuielile nu se bazează pe vreo probă concretă, ci, mai degrabă, pe similitudini și corespondențe cu vederile acestor autori, ale căror lucrări, fiind un poliglot, le-ar fi putut citi în original.

Inițierea sa timpurie într-o lojă masonică iregulară, aparținând unei surse „operative” franco-scoțiene anterioare constituirii Marii Loji a Angliei în 1717¹, conferă studiilor sale despre francmasonerie și despre companionaj o importanță deosebită, ele nefiind de inspirație livrescă, ci rezultatul unei experiențe trăite nemijlocit. Desigur, asta nu impietează asupra caracterului impersonal al scrierilor lui René Guénon, astfel că biografia sa, ca schemă explicativă a persoanei, nu contează prea mult, din moment ce depășirea individualității guvernează viața oricărui om dăruit contemplației. Decon condiționarea și trecerea dincolo de limitările experienței psiho-mentale a eului, cu toate contingențele sale, fac inutilă și irelevantă menționarea feluritelor aspecte factologice sau a anumitor detalii anecdotice din viața unui inițiat.

Povestirea unui demers inițiat, raportată la repere de timp și de spațiu, ar apărea incoerentă și contradictorie, neverosimilul făcând să pălească exemplarul. Privată de finalitatea inițiată,

¹ Probabil Guild of Operative Freemasonry, condusă de Clement Stretton (?-1915).

„istoria” vieții lui René Guénon este chiar superfluă. Cu toate acestea, în virtutea unor rutine încetățenite, merită totuși expuse în această introducere câteva repere biografice legate de activitatea sa masonică.

*

Dar mai înainte, pentru o mai bună înțelegere a contextului, trebuie să evocăm spiritul aceluia sfârșit de veac, respectiv, al așa-numitei *belle époque* care, de fapt, s-a prelungit până în 1914, secolul următor – cel de-al XX-lea – fiind considerat *secolul scurt*, pentru că, pe lângă faptul că a debutat abia când a izbucnit Primul Război Mondial, s-a terminat mai devreme, în 1989, odată cu falimentul comunismului.

Personajele implicate în ocultismul francez au în comun, în ciuda diversității particularităților caracteriale, o anumită atracție pentru efecte și fenomene mai stranii, pentru mister, pentru magie sau „magnetism”, totul învăluit într-un vag teoretic nebulos, în care noțiuni confuze de cabală, adică doctrina ezoterică ebraică, filtrată prin varianta ei creștină,¹ erau amestecate cu elemente dispartate din doctrinele orientale, defectuos interpretate de europeni. Animați, desigur, de o autentică sete de cunoaștere, dorind să depășească ceea ce învățaseră la școală sub semnul pozitivismului, toți acești oameni se lăsau antrenați într-o reverie poetică (unii chiar fiind poeți simbolști), ajungând să fie copleșiți de fantezii necontrolate. Confundau ipotezele cu concluziile, ajungând să se iluzioneze cu ușurință, chiar dacă se credeau metodici și sistematici. Imaginarul le juca feste rizibile, ei semănând uneori cu acei curteni din povestea cu hainele împăratului...

Din dorința unei legitimități, chiar cu prețul simulacrului sau al falsificării, cumulau multiple „inițieri”, amăgindu-se cu o

¹ Spre deosebire de *cabala hermetică*, practică începând din Renaștere și constând dintr-un joc de echivalențe fonetice și de substituții, bazate pe etimologiile grecești sau latine.

apartenență închipuită la diverse organizații inițiatice revoluate, a căror extincție era deja consumată încă din epoca antică sau din cea medievală. Asemenea filiații fanteziste erau escamotate la umbra secretului inițiativ, continuitatea transmisiei fiind inexistentă. Chiar și valabile, cum era cazul celor francmasonice, inițierile rămâneau *virtuale*, nedepășind acest stadiu incipient, ca să devină *efective*, datorită decăderii acestei organizații în epoca modernă, în care inițierea a fost redusă – prin trecerea de la *operativ* la *speculativ* –, doar la un formalism steril.

Vanitatea și slăbiciunea pentru aspectele exterioare și superficiale îi făceau să râvnească la titluri și la funcții cât mai sonore, fiecare dorindu-și pentru sine o poziție dominantă. De aici, numeroase conflicte și rivalități personale pentru conducerea unor organizații efemere, fără vreun suport real. Între acești închipuiți până la mitomanie se declanșau adevărate competiții de orgoliu și lupte intestinale, diferitele grupuscule înmulțindu-se prin sciziparitate... Mânați de ambiții deșarte, înrobiți amorului propriu, ocultii erau fascinați de titulaturi cât mai răsunătoare (de pildă, își ziceau, cu afectare, hierofanți...) și de recuzita spectaculoasă a ceremonialurilor absconse, unde se făcea risipă de cordoane, de eșarfe, de colane sau de alte insigne strălucitoare... Fiecare își atribuia un pseudonim cât mai obscur – zis emfatic *nomen mysticum in ordinem*. Cum mulți ocultii ascundeau apartenența lor la alte organizații, își luau fiecare câte un alt pseudonim, ținut bineînțeles secret. Situație generatoare de multiple confuzii și complicații... Secretomania lăsa câmp liber echivocurilor, disimulând trișeriile și impostura.

Toate aceste obișnuite micimi omenești, exacerbate de inflația eului, nu prea erau compatibile aspirațiile inițiatice care, dimpotrivă, tindeau spre detașare de aspectele lumești. Experiența phiho-mentală a eului trebuia depășită printr-un demers de esenți-

alizare, de căutare lăuntrică a Sinelui – în final, trecându-se dincolo de limitările individualității.

Interesați mai mult de mondenitatea cercurilor ezoterice, decât de contemplație, viața agitată de intrigi a acestor coterii ocultiste se consuma în saloanele pariziene, la sediile unor librării-edituri sau în redacțiile unor reviste de profil. De pildă, frecventau salonul contesei de Adhémar (în fiecare miercuri) sau salonul din Avenue Wagram, al celebrei lady Caithness, ducesa de Medina-Pomar. De asemenea, la cabaretul Chat Noir¹ se întâlneau, alături de tinerii ocultști, Ferdinand de Lesseps, Auguste Holmes, solista de operă Emma Calvé, Anatole France, Maurice Barrès, Victor-Émile Michelet etc.

Ocultismul francez era dominat de figura neobositului animator dr. Gérard Anaclet Vincent Encausse (1865-1916) – Papus², care, din 1882, s-a implicat în mișcarea zisă martinistă, pe fondul efervescenței neospiritualiste din epocă – reacție compensatorie la pozitivismul limitativ al secolului al XIX-lea, numit atât de sugestiv de Léon Daudet *secolul stupid*...

Deși această mișcare se revendica de la renumitul teosof din secolul al XVIII-lea, Louis Claude de Saint-Martin, în afară de nume, ea nu prea avea, în realitate, nimic comun cu opera sa. De altfel, Alexandre Albéric Thomas (1886-1914) arăta într-un răspuns adresat fratelui Ch.M. Limousin, publicat în revista „L'Acacia”, din 1907, că n-a existat niciodată un *martinism*, ci, mai degrabă, un

¹ Înființat în atelierul pictorului Rodolphe Salis, în 1881, pe str. Rochechouart, la sugestia lui Émile Goudeau care avea un cerc literar – *Les hidropathes*, format din poeți și cântăreți care se întruneau până atunci în localul Soleil d'or, aflat pe b-dul Saint-Michel.

² Nume mistic, de la geniul medicinei Papus, menționat în anticul *Nuctemeron* („Ziua nopții”), text atribuit taumaturgului de inspirație pitagorică Apollonius din Tyana (16-98 d.H.), reeditat recent: *Nuctemeron*, Éd. Traditionnelles, Paris, 2002.